

Muzica românească oglindită în presa din R. D. Germană

Timp de două săptămâni, în luna noiembrie, muzicienii români au fost oaspeții R. D. Germane, ca răspuns al manifestărilor similare desfășurate în țara noastră, pentru cunoașterea mai bună, reciprocă a culturii popoarelor prietene. Amploarea și semnificația „Zilelor muzicii românești” au fost reflectate pe larg în cronicile și comentariile presei din R. D. Germană, subliniindu-se cele mai importante aspecte legate de interpretare, creație, problematică a esteticii contemporane. Încă din numeroase materiale informative, care au precedat manifestările propriu-zise, putem deosebi o atitudine extrem de receptivă față de oaspeți. „Zilele muzicii românești... reprezintă prin numeroasele concerte la care participă artiști din R.S.România un punct culminant al vieții muzicale a celor două țări prietene”, concerte fiind „menite nu numai să prezinte muzica compozitorilor unui popor prieten nouă, ele permițând în același timp și o privire asupra unei esențiale părți a istoriei muzicii acestei țări” (THÜRINGER TAGEBLATT, Weimar, 20 XI 1973). Sînt de asemenea prezentate personalitățile interpretative și componistice care participă la realizarea concertelor, principalele creații ce vor fi prezentate, pregătind publicul a numeroase centre culturale pentru o bună primire a mesajului românesc. Seriozității și competenței pregătirii prin avancronici i-a urmat o conferință de presă la Staatsoper din Berlin, apoi desfășurarea concertelor și spectacolelor, integral comentate de cronici.

O privire atentă asupra școlii componistice, relevă înțelegerea muzicii enesciene — Rapsodiile și Simfonia I-a — comentată astfel după concertul Orchestrei Radiodifuziunii berlineze, dirijat de Mihai Brediceanu: „A fost un eveniment cînd a răsunat în timpul „Zilelor muzicii românești”, prima Simfonie a lui G. Enescu. Scrisă la 24 de ani, ea scoate în evidență suflul de foc al artistului de geniu, patetica sa fantezie sonoră, simțul său pentru formă — și nu în cele din urmă dragostea sa pentru clasicii și romanticii artei sunetelor, care iese clar în evidență. Aici își găsește expresie în teme și imagini sensibil înfloritoare o inimă de artist fundamental cinstită”. (NEUE ZEIT — Berlin, 23 XI). „Această lucrare — adaugă ziarul NEUES DEUTSCHLAND, 24 XI — dovedește nu numai marele său talent, confruntarea lui cu tradiția, ci și serioasa sa strădanie pentru un limbaj național muzical propriu, pregnant în partea lentă”. Privind alte lucrări cuprinse în programele de concerte se remarcă „*Preludiul simfonic* de Ion Dumitrescu, care arată originea izvoarelor folclorice. Posibilitățile orchestrei sînt tratate brilliant. Sonoritățile periferice par, cel puțin la prima audiere, să fie predominante” (THURINGISCHE LANDESZEITUNG, 29 XI). „Un interes puternic a stîrnit *Concertul pentru violină* de Wilhelm Berger. Formularea scurtă,

concisă, adîncimea emoțională, ne-au făcut să recunoaștem o operă care urmărește o sinteză între tradiție și inovație” (THURINGISCHE LANDESZEITUNG): „Berger a reușit să exprime mai clar idei proprii originale, într-o întrupare muzicală corespușătoare în *Concertul* său pentru violină. Acompaniamentul orchestral este conceput în stilul tragediilor antice, ca un cor care comentează, instrumentului solist îi este deschis un larg cîmp de dezvoltare”. (SACHSISCHE ZEITUNG, 29 XI); „...lucrarea impresionează prin gestică sonoră serioasă, foarte densă și nervoasă, prin desfășurările tehnice și dinamice domoale” (NEUE ZEIT). „...lucrarea pentru orchestră, *București 1959* de Pascal Bentoiu ar putea fi mai mult atribuită muzicii distractive superioare...” (NEUE ZEIT); „Concertul a fost deschis cu *Tablouri din București* de Pascal Bentoiu, o lucrare simfonică în trei părți care trebuie să reprezinte muzical în imaginea ascultătorului *Șantier, Parcuri, Stadion*. Expresivitatea impresiilor a fost unită cu bogăția cromatică a compoziției”. (SACHSISCHE ZEITUNG): „Din părțile prevăzute cu titluri programatice, cea mai mare impresie a produs-o partea a doua, fermecătoare ca sonoritate, apropiată ca expresie mai mult de o *Nocturnă (Parcuri)*, pe cînd celelalte două tablouri nu au condus asociațiile ascultătorilor în direcția dorită”. (BERLINER ZEITUNG).

Din lectura cronicilor asupra acestor manifestări se desprinde și o imagine cuprinzătoare asupra artei interpretative românești, de la viziunile dirijorale ale lui Mihai Brediceanu și Ion Baci, la reușitele solistice ale lui Valentin Gheorghiu, Mihai Constantinescu și Wolfgang Güttler, precum și ale unor ansambluri — Corul „Madrigal” —, a unui colectiv de artiști lirici și unui grup de studenți ai Conservatorului din București. „...*Mihai Brediceanu*, un dirijor de operă și concert experimentat, care a avut succese pe plan internațional”, scrie NEUES DEUTSCHLAND după concertul dirijat la „Metropol” din Berlin. Despre același concert, NEUE ZEIT remarcă: „Simfonia enesciană a fost interpretată cu bravură, sub bagheta dirijorului român Mihai Brediceanu... care din punct de vedere tehnic dirijoral are vederi largi, desfășurînd o lume specifică lucrării, afectiv și sonor”. „Mihai Brediceanu a contribuit cu o știință suverană la realizarea tuturor operelor interpretate în această seară...” (BERLINER ZEITUNG); „Mihai Brediceanu posedă fără îndoială premisele pentru o interpretare expresivă, însă multe rafinamente s-au pierdut prin mișcările lui pline de temperament și amplitudine” (DER NEUE WEG din Halle). În urma programului dirijat cu Cappelă de stat din Weimar, THURINGISCHE LANDESZEITUNG aprecia: „Dirijorul oaspete, *Ion Baci*, a urmărit înainte de toate o sonoritate diferențiată și eleganță lejeră. O pregnanță mai mare ar fi avut ca rezultat ca *Suita* lui Enescu să obțină un succes mai persistent”.

Comentatorul programului Filarmonicii din Halle subliniază, privind realizarea lui Valentin Gheorghiu: „Evenimentul cel mai important din această seară a fost *Concertul* de Paul Constantinescu. Va-

lentin Gheorghiu a știut să dea acestei compoziții pregnantă reprezentativă prin interpretarea sa pianistică atât de versată din punct de vedere tehnic, cât și puternic expresivă. El a dovedit calitățile necesare atât pentru lirica părții mediane, cât și pentru vitalitatea părților extreme”.

(DER NEUE WEG, Halle). De o primire deosebită, îndelung aplaudată, interpretarea partiturii lui W. Berger de către Mihai Constantinescu: „violinistul de renume mondial, care a redat Concertul cu pătrunderea spirituală și liniștea interioară necesare. Interpretarea sa a fost mai puțin virtuoză decît expresivă, foarte nuanțată în sonoritate” (BERLINER ZEITUNG): „violinistul virtuoz a interpretat lucrarea îmbinînd sugestiv claritatea severă de gîndire cu sonoritatea amplă, luminoasă” (NEUE ZEIT): „Mihai Constantinescu s-a dovedit un virtuoz al viorii pe care dorești cu plăcere să-l reîntîlnești” (THURINGISCHE LANDESZEITUNG): „Mihai Constantinescu, el însuși elev al lui Enescu, a plăcut ca solist prin redarea fascinantă și dulce a minunatelor cantilene a ultimei remarcabile compoziții (*Concertul* de W. Berger)” își încheie cronică THURINGER TAGEBLATT. O impresie puternică este și cea lăsată de recitalul susținut în Sala Apollo de contrabasistul Wolfgang Güttler, care „a făcut deja să se vorbească despre tehnica sa de-a dreptul fenomenală, pe plan internațional... Arta de bravură a contrabasului care nu lasă impresia că ar fi goală sau moartă, ci este împletită la Güttler cu înaltă muzicalitate... Desigur că despre cele două lucrări românești păreri pot fi diferențiate. *Sonata pentru contrabas solo* de T. Olah pare mai puțin consistentă ca substanță. Studiul sonor *Evolution 83* de Lucian Mețianu, lucrat în fond cu aceleași mijloace, a apărut mai plin de fantezie... Ceea ce însă a demonstrat Güttler aici ca cunoștințe tehnice, a fost uimitor...” (BERLINER ZEITUNG).

„Progresul în teatrul muzical românesc a fost confirmat de reprezentațiile cu *Rigoletto* și *Boema*, cu soliști români la Opera din Berlin” își încheie articolul Leo Berg în SACHSISCHE ZEITUNG. „Aplauze puternice a obținut în primul rînd Octav Enigărescu, pentru interpretarea rolului lui Rigoletto... spectacolul a fost dirijat de Constantin Petrovici de la Opera din București” (NEUES DEUTSCHLAND); „...punctele culminante ale ansamblului de cîntăreți au fost Ludovic Spiess, predestinat vocal, ca Rodolfo, a cărui voce puternică posedă timbrul și farmecul melodios corespunzător, precum și Eugenia Moldoveanu, care a făcut impresia unei proșpețimi tinerești, în Mimi, al cărei cîntec curgător a încîntat. Lor le-au fost adresate frecvențele aplauze la scenă deschisă, ambii au redat în mod strălucit intimitatea lirică a partidelor lor, chiar dacă unele nuanțe au fost îngroșate de Spiess. ...Nicolae Constantinescu, Viorel Ban, Lucian Marinescu, Magda Ianculescu au cîntat și au jucat cu elan. Ultima a sunat totuși cam fără culoare. La pupitru a fost Constantin Bugeanu, un om competent, dirijînd sigur, adaptîndu-se cu totul cîntăreților și acompaniîndu-i mereu cu atenție” (BERLINER ZEITUNG).

Unanime, cronicile semnaleză prezența corului „Madrigal”, drept „...un succes senzațional” (după cum exclamă ziarul SACHSISCHE ZEITUNG, analizînd îndelung calitățile ansamblului: „pentru realizările oaspeților români, superlativale de care trebuie să faci uz cu rezervă sînt singura formă adecvată a evaluării. Perfecțiunea vocală, ritmică și muzicală a interpretării lor a fost muzică corală de cameră de cea mai mare desăvîrșire”. Înainte de concertele prezentate la Dresda, Erfurt, Heiligenstadt și Leipzig, corul „Madrigal” apăruse la Berlin, la Volksbühne. „Acest cor condus de Marin Constantin se bucură deja de un bun renume în țara noastră. Dar de fiecare dată ești fascinat din nou de știința ireproșabilă a cîntărețelor și cîntăreților de la Conservatorul din București, de perfecțiunea lor cultură vocală, nemaiauzita nuanțare a sunetului complex, de virtuozitatea care pare fără efort, în care sînt stăpînite cele mai complicate îmbinări de sunete” (NEUES DEUTSCHLAND). Tot pe planul relațiilor cu Conservatorul bucureștean a avut loc o întîlnire a reprezentanților lui cu profesori și studenți de la Facultatea de muzică „Carl Maria von Weber” din Dresda. Într-un amplu articol, SACHSISCHE NEUES NACHRICHTEN relatează desfășurarea unui colocviu la care „Profesorul Liviu Comes a vorbit despre rolul folclorului în special în muzica contemporană a patriei sale... arătînd clar cîte posibilități există în amalgamarea celor mai moderne tehnici de compoziție cu izvoarele folclorice... Punctul culminant l-a constituit, fără îndoială, concertul de încheiere, alcătuit în exclusivitate din studenții Conservatorului din București, o completare sonoră la expunerile colocviului... Executanții au cîntat în general excelent. Ei au lăsat mai degrabă impresia unor muzicieni profesioniști cu experiență, decît de studenți. ...Trebuie relevată execuția puternică a Cvartetului de coarde feminine, cu impresionantul *Concert pentru cvartet* inspirat din folclor de Paul Constantinescu și cu *Cvartetul de coarde* de Berger, care tinde spre noi mijloace de expresie...”

O altă întîlnire, punînd bazele unor rodnice schimburi de opinii asupra artei contemporane, a avut loc la Uniunea compozitorilor din R. D. Germană, întîlnire comentată de asemenea pe larg de Manfred Schubert în BERLINER ZEITUNG. „...Acest colocviu, la care au participat din partea română compozitorul Wilhelm Berger, secretarul Uniunii Compozitorilor din R.S.R., precum și muzicologul Dr. Vasile Tomescu și compozitorul Pascal Benteoiu și care s-a bucurat din partea noastră de activă participare a compozitorilor berlinezi, a fost un mod excelent în folosul informației adîncite și a arătat dezvoltarea muzicală a României socialiste.

Vasile Tomescu a vorbit despre *Succese și perspective în creația muzicală românească*, în baza unor exemple selecționate, caracteristice pentru dezvoltarea din ultimul timp, dintre care au plăcut mai ales o parte din finalul operei *Hamlet* de P. Benteoiu, interesanta lucrare din punct de vedere al sonorității, pentru flaut, de Liviu Glodeanu, bizarul poem simfonic *Vis cosmic* pentru vocaliză de tenor și orchestră de Theodor Grigoriu, precum și

coloratul studiu de orchestră *Coloana infinită* de Tiberiu Olah... O expunere foarte interesantă privind dezvoltarea istorică a muzicii românești a făcut Wilhelm Berger, deosebit de bine instruit din punct de vedere muzicologic. El a subliniat de exemplu marea influență a artei muzicale mai noi, franceze și germane. Ultima s-a manifestat îndeosebi prin elevul lui Max Reger, Mihail Jora, care a educat ca profesor prețuit pe aproape toți compozitorii români mai tineri..."

Considerat un important moment al vieții culturale a anului, momentul „Zilele muzicii românești” a fost urmărit cu mult interes de un numeros public, dornic să cunoască creația contemporană și

viața muzicală românească. „Astfel de întâlniri sînt concludente pentru noi, mai ales că pînă acum am cunoscut muzica românească doar sporadic. Lucrările executate au confirmat felul în care se dezvoltă variatele forme de expresie în legătura vie cu folclorul, cum sînt ele experimentate mereu prin mesajul lor emoțional... *Zilele muzicii românești* s-au oglindit în programele multor concerte în diverse orașe ale republicii noastre și prin aceasta întreaga manifestare a primit o mai importantă semnificație” încheie Leo Berg, în *SACHSISCHE ZEITUNG*, retrospectiva dedicată prezențelor românești în R.D.Germană.

L. C.

Turneul orchestrei „Camerata” în Spania

Înființată în 1966, tînăra formație camerală a participat la numeroase concerte — în țară și în străinătate (Franța, Italia, R.D.Germană și R.F. Germania) — dovedind de fiecare dată multiple calități interpretative, bazate pe o serioasă și continuă pregătire artistică. Vastul său repertoriu cuprinde lucrări aparținînd epocii baroce, ca și lucrări contemporane. În rîndul compozitorilor români, orchestra „Camerata” se bucură de un interes constant (creatori ca Ștefan Niculescu, Adrian Rațiu, Aurel Stroe și Anatol Vieru i-au dedicat lucrări reprezentative).

Personalități de seamă ale artei muzicale contemporane au elogiât orchestra „Camerata” (printre acestea — Leopold Stokovsky) pentru performanțele sale interpretative. Pierre Boulez, întîlnind formația românească la „Rencontre Internationale de la Jeunesse” de la Bayreuth, în anii trecuți, și-a exprimat, de asemenea, admirația sa deosebită.

Paul Staicu, dirijorul orchestrei „Camerata” (n. 1937) și-a făcut studiile muzicale la Conservatorul din București, perfecționîndu-se apoi la Academia de Muzică din Praga, unde a obținut o bursă în anul 1955. Cornist mai întîi la Filarmonica pragueză, apoi la Filarmonica „George Enescu” din București, Paul Staicu este distins cu premii, medalii și diplome la concursuri internaționale de prestigiu: Praga, 1959 și 1962; București, 1953; Geneva, 1956 și 1962; Moscova, 1967, Birmingham, 1966. În anul 1969 a făcut parte din juriul Festivalului Internațional „Primăvara la Praga”. Activitatea sa dirijorală debutează în 1963 (cu Sinfonieta de Benjamin Britten, interpretată în cadrul Filarmonicii „George Enescu”). Quintetul de suflători „George Enescu”, din cadrul aceleiași Filarmonici bucureștene — quintet al cărui fondator este — reputează numeroase succese în țară și în străinătate (Cehoslovacia, R.D. Germană). Elev al lui Constantin Silvestri, Paul Staicu se distinge prin desăvîrșita stăpînire a lucrărilor interpretate (în cursul acestui ultim turneu al „Cameratei” a dirijat din memorie, cu excepția Concertului de Vivaldi), prin vibranta concepție personală asupra lucrărilor. Unul din cro-

nicării spanioli remarcă: „...cu un gest energic, amplu, inspiră versiuni de mare nivel spiritual și admirabil încadrate în stilul dorit...” Și, același cronicar (Miguel Frechilla del Rey, „Triumful extraordinar al unei orchestre și al unui contrabasist excepțional”, în „El Norte de Castilla”, Valladolid, 7 februarie 1974) își exprimă admirația stîrnită de evoluția excepțională a orchestrei „Camerata”.

Solist în Concertul în Re major, op. 6, nr. 3 (transcripție pentru contrabas și orchestră) de Vivaldi a fost remarcabilul tînăr virtuoz Wolfgang Güttler (n. 1945), recentă revelație a școlii interpretative românești, deținător al Premiului II al Concursului Internațional de la Geneva, 1973.

Programul executat în recentul turneu întreprins în Spania de orchestra „Camerata” a cuprins lucrări contemporane românești („Intermezzi op. 12, nr. 1 și 2” de George Enescu și „Codex Cajoni” de Doru Popovici) precum și lucrări din literatura preclasică universală („Concerto grosso în Fa major, op. 6, nr. 2” de Corelli; „Concerto grosso op. 3, în mi minor” de Händel; „Concertul în Re major, op. 6, nr. 3” (transcripție pentru contrabas și orchestră) de Vivaldi — alternînd uneori cu „Iarna” din „Cele patru anotimpuri”, op. 8; „Divertisment în Si bemol major, K.V. 137” de Mozart).

Seria de concerte a fost deschisă cu cel dat în orașul Figueres, în 21 ianuarie. Au urmat, în ordine cronologică: Olot, 22 ianuarie; la Caja de Ahorros Layetana, 23 ianuarie; la Sociedad Oscense de Conciertos (Huesca), 24 ianuarie; Soria, 25 ianuarie; Gijón, 26 ianuarie; Aviles, 28 ianuarie; León, 29 ianuarie; Vigo, 30 ianuarie; Pontevedra, 31 ianuarie; Lugo, 1 februarie; Santiago de Compostela (mare centru universitar), 4 februarie; la Sociedad Filarmonica Orensana, 5 februarie; Valladolid, 6 februarie; Salamanca, 7 februarie; Caceres, 8 februarie; Granada, 10 februarie; Málaga, 11 februarie; Ceuta, 12 februarie; Cadiz, 13 februarie; Sevilla, 14 februarie; Badajoz, 15 februarie; Jaén, 16 februarie; Murcia, 18 februarie; Castellón de la Plana, 19 februarie; Tarragona, 20 februarie; Barcelona, 21 februarie. În total, 28 concerte al căror răsunător succes a fost reflectat în elogiioasele cronici din presa spaniolă.

I. R.